

بهش : زمانی کوردی

کۆلیژ : زمان

زانکۆ : سه لآحه ددین

بابهت : ریژمان

په رتووکی کۆرس : قۆناغی دووهم – سمیستهری دووهم

ناوی مامۆستا : هه ژار قادر اسماعیل

سالۆ خویندن : 2023-2024

پەرتووکی کۆرس

Course Book

1. ناوی کۆرس	رێزمان
2. ناوی مامۆستای بەرپرس	هەزار قادر اسماعیل
3. بەش / کۆلیژ	زمانی کوردی / کۆلیژی
4. پەیوەندی	ئیمیل: hazhar.ismail@su.edu.krd
5. یەکەیی خۆیندن (بە سعات) له هەفتهیهك	بۆ نموونه تیۆری : (3)یهکه , که دهکاته (3) کاتژمێر له هەفتهیهکدا. پراکتیک: نموونهی پراکتیکی بۆ بابەتە تیۆرییەکان دەهیندریتهوه.
6. ژمارەیی کارکردن	(6) کاتژمێر, پۆژانی : دوو شەممە , پێنج شەممە
7. کۆدی کۆرس	
8-پروفایلی مامۆستا	له ساڵی 1980 چوومهته بهر خۆیندن لهساڵی 1996 پهیمانگای ناوهندی مامۆستایانی ههولێرم تهواو کردوو ، له ساڵی 2004 بهدهستهێنانی برۆانامهیی بهکالۆیۆس له کۆلیژی پهروهردە- بهشی زمان و ئهدهبی کوردی- زانکۆی سهلاحهددین. دوو سال وهکو معید کارم کردوو له کۆلیژ . له ساڵی 2009 بهدهستهێنانی برۆانامهیی ماستەر له بواری دهنگسازی -له کۆلیژی زمانیی زانکۆی سهلاحهددین - له شاری ههولێر. له ئیستادا وهکو مامۆستا وانه دهلیمهوه له کۆلیژی زمان ، بهشی زمانیی کوردی.

9. وشە سەرەككییه كان	وشە - مۆرفیم - بەشە ئاخاوتن - گری - وشە ی لیکدراو - رهگ - رسته - ...
----------------------	--

10. ناوه پۆکی گشتی کۆرس:

ئەم بابەتە بۆ گەشە پیدانی توانا و شارەزایی قوتابیان و پیشکەوتنی ئاستی مەعریفی قوتابیان لە بارە ی ریزمانەوه دەخوینریت . وه چۆنیەتی بەکارهینانی ئەوسەرچاوه ئەکادیمیانی که په یوهندی به بابەتەکه وه هه یه ، ئەو بابەتە ی که په یوهندی به دەربرشینی وشەکانی ژیا نی روژانەمانەوه هه یه ، که چۆن دروست دەبن ، ئایا تا ئیستا بریایان له چۆنیەتی روژانی ئەم وشانە کردۆتەوه ، وه یا چۆنیەتی چونه پال له یه کرتیان له کاتی قسه کردندا . ئەمانە ئەوه دەگەیه نیت که بنچینه ی بابەتەکه له سەر مۆرفیم دامەزراوه و مۆرف تەوه ری سەرەکی بابەتەکه یه . بیگومان بابەتەکه چەند الیه نیککی گرنگ له خو دەگری ، که ئەمانیش بەشەکانی (مۆرف و مۆرفیم و ئەلۆمۆرف ، وشە) یه ، که هه ریه که یان گرنگی خو یان هه یه له قسه ی روژانەدا . زانستی مۆرفۆلۆجی له سەر دەمی ئەمپۆی جیهانگریدا بۆشاییه کی گه و ره ی ژیا نی داگری کردوه ، به تاییه تی له بواری خویندنه وه ی ئامپۆی وه ک وه رگپۆرانی ئامپۆی بۆ وه رگپۆرانی زمانیک به زمانیک تر یا له بواری په یوهندی کردن به ئامپۆره کانی په یوهندی و گواستنه وه ی به هۆی ئامپۆره پیشکەوتنوه کانی سەر دەمی ئەمپۆماندا . ئەوه ی قوتایی پیویسته له م بابەتە بیزانی و فیزی بیت ، جۆره کانی مۆرفیمه که به چەند شیوه یه ک و روویه کی جیاواز دەر دەکه ون وه ک مۆرفیمی وشە دارپۆژ و ریزمانی و هتد . ئەوه ی زۆر گرنگه ئەمانە هه مو یان تەواوکه ری یه کرتن له زماندا ، هه ر له دروست بوونی وشە تا ده گاته په ره گراف و ده ق . . هه موو ئەمانە گرنگی خو یان هه یه له ژیا نی مۆرف و دا بین کردنی هه یل کار له م بواره دا . بۆ منوونه قوتایی ده توانی له بواری مۆرفۆلۆجیدا کاری وه رگپۆرانی دروست ئەجنام بدات . هه روه ها له بواری واتاش له کاری شیکردنه وه ی ده قه کان و هتد وه چەندین کاری تر له بواری زمانه وانی ده توانی زانستی خو ی به کار بهینی . جگه له مه له بواری چاره سه ری کیشه کانی زمان یا خود روونرت بلینی نه خو شیه کانی زمان که ده توانی وه ک رپیشاندەریک بیت بۆ ئەو که سانه ی نه خو شی زمانیا ن هه یه به مه ش قوتایی سوود به کۆمه لگا و نه ته وه ونیشتیما ن ده گه یه نی له هه مان کاتیشدا سوودی ده بی بۆ په یدا کردنی بزپۆی ژیا ن.

11. ئامانجه کانی کۆرس :

ئەم بابەت چەند ئامانجیک گرینگ دەپیکێ:

أ- ئامانجی گشتی: ئامانج له بابەتی ئەم کۆرسە شارەزایی بوونی قوتابیانە به دروست بوونی وشەکانی زمان به گشتی

Ministry of Higher Education and Scientific research

وشه و جۆرهكانى به تاييه تى ،وه چۆنيه تى به كارهيئانيان . جگه له مهش ئاشنابوونى قوتابيان پۆىل زمانهكان ، كه مرۆقهكانى جيهان به شيوهى جياواز به كاريان دههينن ، وههروهها جۆرهكانى وشه . چۆنيه تى ههلوهشاندهوى وشهكان و بهرامبهر كردنهوى مۆرف و مۆرفيم . جگه له مانه له م بابته قوتابيان ئاشنا دهبن به چهند زاراويهكى تازه كه تا ئيستا له قوناغهكانى پيشوى خوئندنى بهر گوئى نهكهوتوه ، ... هتد وه جياكردنهويان مۆرفيم و برگه و وشهى ئاسايى، وه دياريكردنى مۆرفيمهكانى وشهيهكى دياريكراو ، دواتر خستنهپرووى پهيوهندى ئاستى مۆرفولۆجى به ئاستهكانى وهك واتا و سينتاكس و فۆنۆلۆجى، جگه له مانه ياسا كانى چونه پاليهكى مۆرفيمهكان زمانى كوردى و چهندين بابته تى بهسود ، كه بۆ داروؤزى كارى قوتابيان يلّ دهبينن.

12. ئهركهكانى قوتابى :

له خوئندنى ئه م سالدا قوتابى پيويسته چهند ئهركيك جيبهجى بكات بهرى وهبهرائى هتى دلن ئايى چۆرى و متمانه بهخشىن ئامادهبوونى قوتابى له كات وساتى خويدا ، دواى مامؤستا قوتابى بۆى نيهه بيته ژوروه وه ، تهنه وانهى يه كه م نهبى كه به هۆى قهرهبالغى ريگا بۆى ههيه دواى 10 خولهكيش بيته ژوروه وه وقبول دهكرى .
• پيويسته له سههر قوتابيهك راپۆرتيئك ئاماده بكات ، به مەرجيئك ژمارهى سهرچاوهكانى له (5 سهرچاوه كهمرت نهبى • .دهبى قوتابيان رۆژانه ئامادهبن بۆ تاقيكردنهوى) كويى رۆژانه • .) به هيج شيوهيهك قوتابى بۆى نيهه له پۆلدا مۆبايل بهكار بهئى • . له كاتى تاقيكردنهوه مۆلّت وهرناگريئت تهنه به ريگاي مۆلّتى دكتور نهبى • . ئهگه ر قوتابيان له تاقيكردنهويهك خراب بوون ،دهتوانن به كۆى دهنگ تاقيكردنهويهكى تر ئهجنام بدهن به مەرجيئك ههموو تاقيكردنهوهكان كۆ دهكرينهوه ، نهك كاميان باشرتبوو ئه وههلبژيردريئت .

13. ريگهى وانهوتنهوه :

- بۆ وانه وتنهويهكى زانستيانه و به سود له م بابته، پيويسته ئه م ريگايانه بگرينه بهر:
- 1- دابهشكردنى كات له كاتى وانه وتنهوهدا
- 2- وانهكه له ريگهى داتاشۆ پوون دهكرئتهوه
- 3- بهكارهيئانى هۆيهكانى فيركردن، وهكو: تهخته سپى، قهله مى پهنگاو پهنگ، پرسيار وهلام گفوتگۆى زانستى.

14. سیستەمی ھەلسەنگاندن:

تێبینی : منرەى كۆششى سالنە (40) منرەى كە بەم شىۆهه دابهش دەكریٲ : ھەر تاقىكردنەوھىە ك لە سەر (10) منرە دەبیٲ , كە كۆى تاقىكردنەوھەكان دەكاتە (30) منرە .) 10 (منرەى ماوھش و تابیەت دەكریٲ بە چالكى ناو پۆل و ئەو ئەركانەى كە بە قوتابى دەسپێردرئ , وەك راپۆرت وە یا ھەر چالكى و گفتوگۆیەكى ناو پۆل یا ھەر چالكىەك كە پەيوەندى بە بابەتەكەوھەبیٲ , لە گەل ئامادەبوونى قوتابیان لە ناو پۆل دا .) 60 (منرەش دەمىنئیتەوھە بۆ تاقىكردنەوھى كۆتایى سال .

15. دەرئەنجامەكانى فێربوون:

ئامانجى سەرەكى ئەم بابەتە بۆ فێربوونى قوتابیە لە بارەى وشەىى زمانى مرؤف . وە چۆنییەتى دروست بوونیان . وە چۆنییەتى چوئە پال یەكى مۆرفیمەكان و كارتىكردنیان لە یەكرت . ھەر وەك پىشترتیش بامسان كرد , قوتابى بە خویندى ئەم بابەتە شارەزایى زۆر پەیدا دەكات دەربارەى جیاوازی زمانەكان , كە دەكرئ لە بازارى كار بۆ كارى وەرگىرانى دروست سوډى ىل وەرگىرئ و بە تابیەتى بۆ فێربوونى زمانى كوردى لە الیەن غەیرە كوردەكانەوھە . وە یاخود چۆنییەتى لىكدانى مۆرفیمەكان , وەشىكردنەوھى زمان و دەقەكان , كە ئەمە زیاتر لە بواری ھەوالگى و سیاسیدا ئەجنامدەدرئ . لەم بابەتەدا قوتابى گەىل شتى نوئ فێردەبئ كە لە قوئاغەكانى پىشوتردا نەیانزانىوھە . وەك وشە تابیەتیەكانى وشە وە پۆلە زمانەكان و و چۆنییەتى دروست بوونیان و بەشەئاخواتنەكانیش دەستنىشان دەكەین , وەیا چەندین بابەتى تری وەك گۆرپانى وشە و بەھای وشەكانى زمان , جگە لەمانە فێرى چەندین زانیارى تر دەبنى دەربارەى وشە , كە پىشترت نەیانىوھە .

16. لیستى سەرچاوه بنەرەتیەكان

1 : ئەو رەمحانى حاجى مارف , وشە پۆنان لە زمانى كوردیدا , كۆرپى زانیارى كورد/بەغدا 1977,

2 — موسعود حممد , چەند حەشارگەیەكى پىزمانى كوردى , كۆرپى زانیارى / بەغدا , 1976

3 — كەوسەر عزیز امحد , بریدۆزى مۆرفیم و ھەندئ الیەنى وشەسازى كوردى , نامەى ماستەر , ك. ئاداب , ز . سەالحەدین , 1990

4 — حممد معروف فتاح , كار پۆلنى كردن بە پىپى پۆنان , پ . نوئ , ژ / 121

5 — ئازاد ئەمنى فەرەج , مۆرفیمەكانى (ھ) (لە دیالیكتى كرمانجى خواروو , نامەى ماستەر , ك. پەرورەدە , ز . بەغدا , 1998 .

6 — ئەورەمحانى حاجى مارف , پىزمانى كوردى , ب 1 /) ناو (كۆرپى زانیارى , بەغدا , 1979

7 — دلشاد حممد غەریب , مۆرفیمەكانى (بە) (لە دیالیكتى كرمانجى خواروو زمانى كوردیدا , نامەى ماستەر , ك. پەرورەدە , ز . بەغدا , 2004 .

8 — رەفىق شوانى , وشەسازى زمانى كوردى , چ 1 2011 , چ 2 2014 . بەرئ و ھبەراى ھتى دلنىابى چۆرى و متمانە بەخشىن — سەالم ناوحوئش , زمانەوانى , ب 1 / , چاپخانەى منارە , 2008

	<p>10 — صباح رشيد قادر , هاوييژى و فره واتايى له گريه كدا , نامهى ماستهر , ك. زمان , ز. سليمانى , . 2000-</p> <p>11 - صباح رشيد قادر , چهند اليه نيكي مؤرفولۆجى , چاپخانهى پوون , سليمانى , 2006 12 . — عبدالله حسنى رسول , ناكردن له زمانى كورديدا , نامهى ماستهر , ك. پهروه رده , ز. به غدا , 1991 13 . — عبدالله حسنى رسول , مؤرفيمه كانى پيزمانى كار , نامهى دكتورا , ك. ئاداب , ز. سه الهدين , 1995 14 . فتاح مامه , هاوده تگ له زمانى كورديدا , نامهى ماستهر , ك. ئاداب , ز. سه الهدين , 1989 15 . فاروق عمر محمد , وشه سازى له زمانى كور ديدا , كۆپى زانيارى / به غدا , به رگى 3 / به شى دووهم 1975 16 . — كهوسهر عزيز , بريدۆزى مؤرفيم و هه ندى اليه نى وشه سازى كوردى , نامهى ماستهر , ك. ئاداب , ز. سه الهدين , 1990 17 . — محمد معروف فتاح , پرتك و گريه ك , ز. سه الهدين , ز 7 , 1999 18 . — وريا عمر ئه منى , ئاسۆيه كى ترى زمانه وانى , ئاراس , 192004 . — بازيان يونس حمى الدين , نامهى ماستهر , ك. زمان , ز. سه الهدين , 202008 . — امحد خمتار , دراسه الصوت الغوى , 1976 21 — فريدينال دى سوسور , علم الغه العام , ت/ يوئيل يوسف , بغداد , 1985 22 . — محمد حسن عبدالعزيز , مدخل ايل علم الغه , دار النمر , 1983 .</p>
<p>ناوى مامۆستا</p> <p>هه ژار قادر اسماعيل</p> <p>دووشه ممه 1 كاتژمير</p> <p>پينج شه ممه 2 كاتژمير</p>	<p>17. باب ته كان</p> <p>ههفتهى يه كه م : چهند ريئمايه كى گشتى بو</p> <p>قوتابيان ده ربارهى كۆليژو خويندى كۆليژو... هتد</p> <p>باسى زمان كه خوى ده بينيته وه له چهند</p> <p>پيناسه يه كى زمان و شيكرده وه يان و دابه شكردى</p> <p>زمان بو چهند ئاستيك و باسكردى هه ريه كه يان به</p> <p>كورتى , كه ئامانج لئيان چۆنيه تى</p> <p>وه رگرتنى پسپۆرييه له زمان</p> <p>.</p> <p>ههفتهى دووهم : وشه سازى چيه ؟ جايوازى له گه ل</p> <p>زاراوهى مؤرفولۆژى</p> <p>له بارهى وشه , وشه و به شه كانى ئاخاوتن , به هاى</p> <p>وشه كان</p>

	<p>☐ هفتەى سێیه م : چه ندىپیناسه یهك بۆ وشه</p> <p>هفتەى چوارەم : ههيكهیل زمان ، درێژهى</p> <p>☐ ههيكهیل زمان</p> <p>☐ تاقیکردنه وهى یهكەم)</p> <p>☐ پینچ شه ممه 2 کاتزمیر</p> <p>☐</p> <p>هفتەى پینجه م : قوناغهکانى گۆرانی وشه و</p> <p>☐ له ناوچوونیان</p> <p>☐ درێژهى قوناغهکانى گۆرانی وشه و له ناوچوونیان</p> <p>☐</p> <p>هفتەى شه شه م : دابه شکردنى زمانه کان به پێی</p> <p>☐ ئاستى مۆرفۆلۆجى</p> <p>☐ پۆلکردن زمانه کان له سه ر بنه مای مۆرفۆلۆجى</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>هفتەى چه فته م : درێژهى پۆله زمانه کان و</p> <p>☐ شیکردنه وه و منوونه هینانه وه</p> <p>☐</p> <p>هفتەى هه شته م : جوړه کانى وشه له رووى</p> <p>☐ پیکهاتنه وه</p> <p>☐</p> <p>هفتەى نۆیه م : وشه ی لیکدراو و پۆله کانى وشه ،)</p> <p>☐ (تاقیکردنه وهى دووم</p> <p>☐</p> <p>هفتەى ده یه م : درێژهى پۆله کانى وشه و</p> <p>☐ شیکردنه وهى منوونه کان</p> <p>☐</p> <p>هفتەى یازده م : به شه ئاخواوتنه کان له زمانى</p> <p>☐ (کوردی دا ،) ناو</p>
--	--

	<p>□ هفتەى دوازدهم : بەشە ئاخوتنى (جىناو بەشە ئاخوتنى) ئاوه ئناو (، بەشە ئاخوتنى) □ (ئاوه لكار □ ، بەشە ئاخوتنى) چاوغ (، ئامراز و ژماره □ هفتەى سىز دەم : كار له رووى هيزه وه ، فرمانى □ ، داخوازى ، بكار ناديار هفتەى چواردەم : (تاقىكردنە وهى كوٽايى وەرز)</p>
	<p>18. بابەتى پراكتىكى پراكتىككردنى كەرەستە كانى وشە سازى (مۆرف ، مۆرفىم ، وشە ، گرى، پسته ...هتد) له نيو دەوروپەرى نا زمانى و نمونه هينانه وه بۆيان.</p>
	<p>19. پرسىارى نمونه يى: 1- پىناسەى وشە و بکە تايپه تمەندىپه كانى و گرنگترين ئەركە كانى بژمىره . 2- تايپه تمەندىپه كانى زمانه دابراوه كان باس بکە . 3- وشە دانەپه كى بزىوه ئەم پىناسە شىبکە ره وه 4- كەرته كانى فرىزى ئاسايى ريگا دە دەن كەرسته ي تر بچىته نيوانيانه وه ، بەلام وشە ي ليكدراو ريگا نادن.</p>
	<p>20. تىپىنى تر</p>

